

★opprør

1-04

RV OG 2005

HUMANISME OG
REVOLUSJON

TO PARTI - ELLER
PÅ PARTI?

RV + ARBEIDERKLASSEN
= SANT?

Sosialisme og demokrati

Opprør

Osterhausgata 27
0183 Oslo
Tel: 22 98 90 50
Fax: 22 98 90 55
Epost: oppror@rv.no

Redaktør

Kristine Nybø
rv@rv.no

Ansvarlig redaktør

Torstein Dahle

Redaksjon dette nummer

Ann-Mari Volden
Tormod Friis Pettersen
Line Schou
Are Bøhm
Jacob Skjelberg

Design

www.okular.no

Layout

Redaksjonen

Opplag

2000

Forside

Ann-Mari Volden

Leder

Torstein Dahle

Kontaktinfo

Osterhausgata 27
0183 Oslo
Tel: 22 98 90 50
Fax: 22 98 90 55
Epost: rv@rv.no

INNHold

side 3 Leder

side 4 (ml) - en popmusikal

side 5 svindel fra pensjonskomisjonen

side 6 humanisme og revolusjon

side 8 RV + arbeiderklassen = sant?

side 10 Sosialistisk økonomi - hva nå?

side 12 Knuste egg gir skall i omeletten

side 16 Å spille rødt på mange strenger

Portrettintervju med Kjersti Ericson

side 18 To parti - eller på parti?

side 20 maktskifte 2005 - RV må på banen

side 23 Islam = fascisme?

Neste nummer:

Feminisme og kvinnekamp

Landsmøte 2005

Framtida er fantastisk!

Det du sitter med i handa nå er et spesialnummer av Opprør med temaet sosialisme. RV har som målsetning å være en del av den politiske bevegelsen som skal forandre verden, derfor trenger vi å utvikle en troverdig sosialismevisjon med en klar og tydelig demokratisk forankring. En sosialismevisjon som tar mål av seg til å være et ideologisk alternativ som svarer på kritikken den globaliseringskritiske bevegelsen har av manglende økonomisk demokrati i en imperialistisk verden. Her har Rød Ungdom gjort et bra nybrottsarbeid med bla landsmøtedokumen-

tene «fram for et sosialistisk folkestyre» og «to skritt fram». Rød Ungdom har klart å sette fokuset på den demokratiske og frihetlige grunntanken i marxismen, og lar det være grunnlaget for en strategi og visjon for sosialismen. Det er på tide at Rød Valgallianse følger opp initiativene fra Rød Ungdom, og landsmøtevedtakene om å få opp sosialismeordskiftet i perioden. Dette nummeret av Opprør er startskuddet for dette ordskiftet som skal følges opp i de neste numrene av Opprør og på sosialismekonferansen til høsten. God lesning!

Kristine Nybø

(ml)

- en marxist-leninistisk popmusikal

Året er 1967. En radikal flodbølge skyller innover Norge og Roelunden. Klasse står mot klasse. Reformister står mot revolusjonære. Og plutselig står den unge Erla overfor ml'ern Aksel...

(ML)S TURNERUNDE:

- 1.mai Trondheim - Rosendal Teater kl. 17.00
- 2.mai Trondheim - Rosendal Teater kl. 17.00
- 3.mai Ålesund - Arbeideren kl. 19.30
- 4.mai Roelunden...
- 5.mai Bergen - Ole Bull Teater kl. 19.00
- 6.mai Stavanger - Metropolis kl. 19.30
- 7.mai Kristiansand - Agder Teater kl. 19.30
- 8.mai Tønsberg - Papirhuset kl. 18.00
- 9.mai Oslo - Parkteatret kl. 20.00

Billetter kjøpes på www.billettsservice.no
Arbeiderklassen/småborgerskapet 140,-
Ungdom/studenter/filleproletarer 60,-

DE INVOLVERTE:

MUSIKK: Pål Hellesnes og Eivind Volder Rutle
MANUS: Jørgen Strickert og Eivind Volder Rutle

REGI: Eivind Volder Rutle og Helga Feiring

REGIKONSULENT: Knut Nærum

KOREOGRAF: Siv Mælen Strømme

MEDVIRKENDE: Helga Feiring, Maren Folgerø, Sara Grønvd, Anders Dalsane Jansen, Anja Kruse, Eivind Volder Rutle, Jo Skårderud, Siv Mælen Strømme, Eivin Winsvd, Ida Jakobsen og Øystein Tjelta.

ORKESTER: Pål Hellesnes (kapellmester/gitar), Julian Ofsdal Berg (bass), Asle Fjeldstad (trommer), Eira Bjørnstad Foss og Mari Fjeldstad (fiolin), Snorre Valen (tangenter)

LYD: Tormod Friis Pettersen

LYS: Ida Wangberg

KOSTYME: Line S. Dolmen

BILLEDKULISSER: Øystein Horgmo

LYDKULISSER: Are Bøhm

PRODUSENT: Kjersti Engen Marsdal

KONTAKT: Kjersti Engen Marsdal

Mobil: 41479513

Epost: kjersti@umeu.no

Slik ble vi invitert til premiere på musikalen (ml) på Parkteatret i Oslo i februar. Det var mange gråtasser blant publikum som ventet spent på å se hva ungdommen hadde gjort med historien deres. Jeg tror de fleste raskt ble beroliget av sjarmen og humoren på scenen. Jeg kunne høre dem le ofte og klappe intenst. Det hendte imidlertid at ulike deler av salen lo høyllytt til ulike pointer i forestillingen...

Pål Steigan, Kristin Halvorsen, Mao og Tron Øgrim er blant dem som syngende og dansende dukker opp på scenen. I tillegg består scenografien av fotografier fra 60-tallets bevegelse og fram til i dag.

- MI-bevegelsen har vært en viktig del av Norge, både på godt og vondt. Det har alltid vært sterke følelser involvert, og dype og ekteføyte konflikter, så det bare ropte på å bli musikal, sier Eivind Volder Rutle og Helga Feiring som står for manus og regi.

- Dessuten har kultur alltid vært en viktig del av ml-bevegelsen, med blant annet Oktober og Klassekampen som direkte og synlige bevis, sier Jørgen Stric-

kert videre i intervju med Dagsavisen, også han tilhørende den venstreradikale musikalgjengen.

MI-bevegelsen ga grobunn for mye kjærlighet. Selve forholdet til bevegelsen var jo en kjærlighet, og for mange falt verden i grus med bevegelsen, sier Eivind Volder Rutle.

- Det er ikke tilfeldig at fanen er rød, sier Helga Feiring.

- Hvem har sett en dansende Pål Steigan før? Dette prosjektet er såpass ellevilt at jeg fant det tiltrekkende, sier Knut Nærum.

Humoristen har vært konsulent for de unge musikalskaperne og vært sjuende far i huset under prøvene.

- MI-bevegelsen har vært latterlig, men er ikke kjent for store mengder selvironi, det er et utmerket utgangspunkt for å lage humor, sier Knut Nærum til Dagsavisen.

- Gjengen bak denne musikalen er ganske røde av seg, men det har skjedd mye siden ideen om at kommunister ikke har humor ble etablert, sier Knut Nærum.

- Det kan selvfølgelig hende at noen synes vi trækker på

historien deres. Men å se seg selv i syngende utgave må jo være ganske gøy, sier Helga Feiring.

- Det måtte bare bli musikal av dette stoffet, med plass til masse dansing og show. Og alle musikkformer er med: rap, pop og kabaret, alt unntatt fox-trot, opera og andre borgerlige musikkformer, sier Jørgen Strickert som også står bak musikalen.

Fortellingen trekkes helt fram til i dag, med vår tids antikrigs- og globaliseringsbevegelse. Det er jo noe venstresida nå må ta stilling til, sier Eivind Volder Rutle som har stått bak manuset og musikken sammen med Jørgen Strickert og Pål Hellesnes.

Det er første gang en norsk politisk bevegelse blir viet en hel musikal – og den er skrevet av "våre" ungdommer utenfor institusjonsteatrene. Det er imponerende. Vi gratulerer og ønsker lykke til på turne! Til dere som venter i spenning – gled dere til tidenes aften i teateret!

Ann-Mari Volden

KILDE: Opplysningskontoret

www.sosialisme.no/ml

Svindel fra pensjonskommisjonen

AV TORSTEIN DAHLE.

Mediene har i det siste vært fulle av "illustrerende eksempler" som pensjonskommisjonen har laget for å vise hvordan "den moderniserte folketrygden" virker i forhold til dagens ordning. Illustrasjonene er ren svindel.

De fleste eksempler er basert under forutsetning av at den tryggede allerede har hatt jevn inntekt gjennom 33 opptjeningsår. Det er åpenbart at dette er en helt urealistisk forutsetning. Hvor mange 67-åringer starter ut som 24-åringer på 33 år med inntektsnivå som senere i livet? Hvor stor andel av kvinnene vil kunne ha 43 opptjeningsår med jevn fulltidsinntekt?

Men dette er faktisk ikke det verste. Eksempelene forutsetter at man kan se bort fra at den moderniserte folketrygden inneholder en ordning med delingsstall. Det vil si at årlig pensjon for neste årskull blir mindre enn for hverken den levealderen for årskullene øker. Innføringen av denne ordningen vil redusere folketrygdeavgiften med 11,4 prosent fra 2050.

Eksempelene forutsetter videre at man kan se bort fra at det skal innføres en såkalt indeksering, dvs. at alderspensjonen ikke skal økes i takt med lønnen, men i takt med en indeks som delvis baserer seg på prisstigning

gen. Denne ordningen brukes å skulle redusere folketrygdens utgifter med opp til 7 prosent på lang sikt.

Innsparingene ved å innføre delingsstall og indeksering antas å tilgjøre ca 80 prosent av de samlede innsparingsforslagene til pensjonskommisjonen. Fordi man ser bort fra disse effektene, kan mediene presentere en rekke sammenhenginger som viser at nesten alle vil få større alderspensjon med den "moderniserte" folketrygden enn med den nåværende.

Medieeksemplene er å føre folk bak lyset, og det er selvsagt pensjonskommisjonen.

På samme måte drives det en fullstendig misvisende skartmaling om at dagens folketrygdeordning vil føre til enorme utgifter som vil føre til store skattebyrder over på senere generasjoner og til et nedfall i velferdsstaten for dem.

Riktignok er ikke pensjonskommisjonen like grov som Høyres unge stortingsrepresentantene Marie Erikson. Hun påstår at skattebyrden vil måtte doubles for hennes generasjon. Det er blankt løgn, så i følge regjeringens egne generasjonsregnskaper.

Pensjonskommisjonen satser i stedet på å framstille nasjonen Norge som en bedrift. En bedrift med pensjonsordning må sørge for å avsette nok midler til å dekke de framtidige pensjonsrettighetene som de ansatte har opparbeidet. Hvis bedriften må stanse driften opp, må den allerede ha betalt inn nok til å sikre de ansattes rettigheter. Derfor er bedriften pålagt å beregne pensjonsforpliktelsenes størrelse.

Men nasjonen Norge forsikrer ikke å måtte stanse driften i morgentid. Nye generasjoner kommer til, og det har alltid vært slik at statens forpliktelser først og fremst dekkes fra den løpende verdiskapingen. Pensjonskommisjonen argumenterer altså som om Norge var en bedrift, slik at hvis Norge stanser i morgentid, må man ha avsatt omkring 3000 mil-

liarder kroner for å dekke framtidige alderspensjonsforpliktelser. Og det rettes mye oppmerksomhet mot hvordan denne forpliktelsen vil vokse i årene som kommer.

Dette er rent nonsens. Hvorfor ikke følge opp? Hvor store er forpliktelsene til å dekke den nåværende befolkningens framtidige sykdomsutgifter? Hva med forpliktelsene til framtidig vedlikehold av den nåværende offentlige bygningsmasse? Veiene? Annen infrastruktur? Det skulle ikke være noen kunst å få forpliktelsene opp i titusener av milliarder. Så kunne jo alle skjønne at dette har ikke staten råd til, så det må avgjøres eller privatiseres.

Den nåværende befolkning kommer til å skape enorme verdier i årene som kommer. Der ligger dekningen for velferdsstatens forpliktelser. Men den kolossale produktivitetsveksten fra generasjon til generasjon skal velferdsordningene selvsagt forbedres. Ikke forverres. Den egentlige utfordringen ligger i disse tallene:

110 000 er registrert som arbeidsløse eller på tiltak. Norge har 300 000 føretrygdede. 150 000 mennesker vil bli enhver tid sykmeldte. 20 000 funksjonshemmede er skrevet ut av arbeidslivet det siste tiåret mens det er kampanje for "inkluderer alle i arbeid". Mer enn 135 000 mennesker som jobber deltid onsker lengre arbeidstid.

Det å utelle seg som sykt sammen med arbeidsløse er ikke noe som skal la hundrevisenes av mennesker skrives ut på den måten. Makt og menneskelig medisin er å røp på pensjonsrettighetene fra de yngre generasjonene, fra kvinnene, fra sifterne i arbeidslivet. RVs svar er å gå løs på det som virkelig er vår nås store utfordring. Å skape et samfunn der alle mennesker får mulighet til å utfolde sin skaperkraft også de som ikke makter å være 100% effektive. RV mener at en annen verden er nødvendig og mulig.

La oss gå sammen om å skape den!

Humanisme og revolusjon

Det finnes tusenvis av revolusjonære i min hjemby Bergen. Det er ikke mye om å gjøre før RV blir et ti-prosentsparti.

> AV CATHRINE HOLST

Og RV er for «revolusjonen»- «en omveltning der folk flest tar makta og rikdommen», «en demokratisk handling i en kaotisk situasjon», som det står i prinsippprogrammet. Også SV er på offensiven. Partiet er ikke revolusjonært, men på venstresiden i SV finnes dem som ikke har senket de revolusjonære faner. Og Sosialistisk Ungdom (SU) betrakter seg selv som del av «den demokratiske revolusjonære venstresida».

Når Bernt Hagtvet i sommerens AKP-debatt angrep venstresidens «revolusjonære retorikk», var det altså ikke en ubetydelig del av dagens venstreside han utfordret. Hagtvet mener revolusjonære programmer bryter med rettsstatlige prinsipper og demokratiske normer. Denne dommen er noe forhastet. Det vil si: Hagtvet har rett i at mange revolusjonsprogrammer har blitt formulert på måter som strider med menneskerettigheter og demokratiske idealer. Men det må ikke nødvendigvis være slik: Det er godt mulig å tenke seg en revolusjonær politikk som er moralsk akseptabel. Man kan selvsagt være enig eller uenig i en slik

politikk - men dens talspersoner, de humanistiske revolusjonære, representerer knapt noen trussel mot sivilisasjonen.

Hvordan lyder så humanistisk revolusjonssnakk? En humanistisk revolusjonær vil være opptatt av å unngå enkelte typer av revolusjonær retorikk. For det første vil hun være forsiktig med å se tidligere tiders revolusjoner som forbilder. Noe mer forsiktig enn dagens RV, som mener disse «på tross av feil og mangler» (som at de tilfeldigvis «undertrykte arbeiderklassen og vanlige folk»), «viser oss hvilke fantastiske muligheter som er til stede når folk kaster av seg eierklassen og undertrykkingsapparatet».

En humanistisk revolusjonær vil for det andre være skeptisk til snakk om at frigjørende

revolusjoner er et resultat av objektive historiske lover. Slikt snakk usynliggjør at mennesker ikke bare er skapt av, men også skaper sin historie, og uviktiggjør

deres moralske vurderinger av samfunnsmessige nyordninger: Det nytter ikke å insistere på at en revolusjon er «frigjørende», om de «frigjorte» ikke selv opplever det slik. Verken SU eller RV gjør da heller det. De mener «å være sosialist er å tro på folks

evne og kraft til å forandre verden», «å kjempe for mer folkestyre» og mindre «umyndiggjøring av folk», som S.U.erne sier det.

SUs og RVs revolusjonsvisjoner er likevel tett knyttet til Marx' beskrivelser av kapitalismens «objektive» utvikling: Revolusjoner oppstår ikke om ikke «de materielle forutset-

«Det nytter ikke å insistere på at en revolusjon er "frigjørende", om de "frigjorte" ikke selv opplever det slik.»

ninger», i hovedsak som Marx beskrev dem, er til stede. Det er ingen grunn til å bli moralsk indignert over dette grepet: Teorien om profittens fallende tendens har neppe skadet noen. Men den er kontroversiell. Om denne teorien skulle vise seg ikke å være riktig – noe mange har hevdet – vil SU og RV da hevde at «de materielle forutsetninger» ikke er til stede for revolusjonære samfunnsforandringer? Dette vil i så fall bekymre den humanistiske revolusjonære, som mener slike forandringer kan være nødvendige for å realisere humanistiske idealer. Hvorfor skal slike ambisjoner oppgis fordi beskrivelser av dagens kapitalisme fra 1800-tallet ikke alltid er like treffende, vil hun spørre.

En revolusjonær som forsvarer rettsstatlige prinsipper og demokratiske normer, vil for det tredje kritisere revolusjonære som mener slike prinsipper og normer bør vike i bestemte situasjoner. Dette vil hun gjøre fordi en slik situasjonsbestemt humanisme, etter hennes oppfatning, er potensielt inhuman: Den tillater krenkelser mot den enkelte om det skulle passe seg slik.

Både RVs og SVs programmer er radikalt

demokratiske: Det er «flertallet» som skal «ta makta», som RV understreker. Den humanistiske revolusjonære vil imidlertid også være opptatt av mindretallets rettigheter i forbindelse med en slik maktovertakelse. Hun vil ikke akseptere overgrep mot enkeltmennesker eller grupper om det aldri så mye skulle tjene den gode sak. Den humanistiske revolusjonære vil i så måte

menne at folkeflertallets vilje ikke skal rå uhemmet: Moralske overtramp blir ikke mer akseptable om de er sanksjonert av «folket».

Både RV og SU formulerer seg mistenkelig sparsomt på dette punktet. En humanistisk revolusjonær vil, sist men ikke

minst, være glødende opptatt av å reformere. Dette vil hun være fordi hun kjemper for å sikre alle mennesker verdige livsvilkår, også de som lever her og nå. Hun vil ikke vente på revolusjonen med stor R før hun foretar seg noe. Kanskje, tenker hun, er det heller ikke slik vi bør

tenke oss revolusjonære samfunnsforandringer; som en fundamental «samfunnsomveltning» i en «kaotisk situasjon». Fordi veien fra kaos til barbari har vist seg å være faretruende kort. Kanskje skal vi snarere tenke oss «revolusjonen» som et progressivt sett av revolusjonære, eller ikke-reformistiske reformer, for å låne André Gorzs uttrykk.

Kamper for universelle velferdsordninger, progressiv skatt, faglige rettigheter, offentlig eierskap og lignende er ikke bare «reformistiske», understreker Gorz - selv om de ikke «forandrer kapitalismens struktur». Slike reformer er nemlig «kumulative»: «De bidrar til å endre maktbalansen mellom arbeid og kapital som gjør videre forandringer mulig.»

Denne type revolusjonær retorikk bør selv Hagtvet kunne akseptere. Og den fortjener økt oppmerksomhet i RVs og SVs rekke. Så det snart blir mulig å lese programmene deres uten å angre på hva man stemte ved sist valg.

Artikkelen har stått på trykk i Klassekampen

«...veien fra kaos til barbari har vist seg å være faretruende kort.»

«Både RVs og SVs programmer er radikalt demokratiske»

RV + arbeiderklassen = sant?

> AV ARNE ROLLJORDET

RV-prosjektet har eksistert i 30 år, men til tross for diverse spenstige forsøk ender vi alltid på en oppslutning på under to prosent. Det går sjølsagt an å skyldre på at AKP behandler RV som «sin» valgfront. Men dette er bare halve sannheten. Vel så viktig er den mangelfulle selvforståelsen i RV's eget apparat. Å avsløre MAKTA her og nå og å drømme om sosialismen langt der framme er et for svakt ideologisk «lim» til at dette prosjektet kan ta av. Etter min mening må RV utvikle sin egen partifilosofi, et mål med det vi gjør. En innfallsvinkel til diskusjonen om dette er å se nærmere på det subjektive elementets rolle i klassekampen. Det er her vi må hente partiets eksistensberettigelse.

Jeg har tidligere vist hvordan leninistenes selvforståelse bringer dem opp i uoverstigelige problemer i definisjonen av partiets rolle under sosialismen (se kronikk i Klassekampen 13.10.03.) Samtidig er det slik at et godt organisert sosialistisk parti med sterke ambisjoner kan forandre historiens løp. Framtida er ikke determinert. Det finnes et rom for den subjektive vilje, og det er dette rommet marxistene ønsker å utnytte til fordel for arbeiderklassen og folk flest.

Det subjektive elementet

Hele Lenins teoriproduksjon kan oppfattes som en hyllest til det subjektive elementet som drivkraft i historia. De objektive lovmesighetene under kapitalismen gir rom for flere utviklingsmuligheter avhengig av dyktigheten til de politiske kreftene som opptrer på den historiske arena.

Den marxistiske teoretikeren som best har formulert disse spørsmålene er russeren Georgi V. Plechanov i skriftet «Om personlighetens rolle i historien». Plechanov viser hvordan enkeltpersoners egenskaper kan påvirke utviklingen hvis de er i samsvar med de samfunnsmessige behovene. Han skriver: «Men om jeg vet i hvilken retning de samfunnsmessige forholdene forandres på grunn av de gitte forandringene i samfunnets økonomiske

RV må formulere ambisjonene for partiets rolle i den norske klassekampen. RV's eksistensberettigelse må bygge på mer enn parlamentarisk arbeid.

produksjonsprosess, så vet jeg også i hvilken retning den sosiale bevisstheten forandres og har følgende mulighet til å påvirke det. Å påvirke den sosiale bevisstheten betyr å påvirke de historiske hendelsene. Således kan jeg dog i en viss forstand skape historie og jeg behøver ikke å vente på at den skal «skapes»». (s. 56, utg. 1972, Arbetarkultur's forlag. Min oversettelse.)

Plechanov understreker at individets betydning for den historiske utvikling er styrt og

begrenset av den almene utviklinga av produktivkreftene:

«Resultatet blir således at personlighetene på grunn av de gitte egenskapene i sin karakter kan utøve innflytelse på samfunnets skjebne. Ibland kan deres innflytelse til og med være meget betydelig, men selve muligheten av en slik innflytelse liksom dens omfang avhenger av hvordan samfunnet er organisert og styrkeforholdet mellom dets krefter» (s. 37).

Styrkeforholdet er den avgjørende faktoren i klassekampen. Men styrkeforholdet er ikke noen absolutt størrelse. Klassenes evne til å slåss er et subjektivt bestemt element som påvirker det objektive styrkeforholdet.

Lenin skriver i boka «Radikalismen - kommunismens barnesykdom» at «for å gjennomføre en revolusjon er det ikke nok at de utbyttede og undertrykte masser blir overbevist om at det ikke kan fortsette på den gamle måte, og derfor krever en forandring. Det er også nødvendig at utbytterne ikke lenger kan leve og regjere på samme måte som før. Først når underklassen ikke lenger vil og overklassen ikke lenger kan leve på den gamle måte, vil revolusjonen seire.» Eller sagt på en annen måte: styrkeforholdet må snus på hodet.

Klassesammensetningen

Hvis en så ser på den revolusjonære bevegelses politiske praksis er det etter min oppfatning åpenbart at en prioriterer å jobbe med overbygningssfenomener (f.eks. arbeid i parlamentariske organer, internasjonale spørsmål og anti-rasisme) i stedet for den direkte økonomiske klassekampen, samfunnets basis. RV framstår som et «meningsparti» av intellektuelle og ikke som noen drivkraft i arbeiderklassen.

Årsaken til at situasjonen er slik må en gå langt tilbake i historia for å finne. I AKP-tradisjonen ble Lenin's «Hva må gjøres?» fra 1902 (!) kanonisert til et av Lenin's viktigste verk, på linje med «Imperialismen» og ihvertfall viktigere enn «Staten og revolusjonen» som nok tiltenker proletariatet en sterkere rolle enn det AKP ville innrømme. Lenin skriver i «Hva må gjøres?»:

«Arbeiderklassebevissthet kan ikke bli ekte politisk bevissthet med mindre arbeiderne blir lært opp til å svare på alle tilfelle av tyranni, undertrykking, vold og misbruk, uansett hvilken klasse som blir berørt - og med mindre de i tillegg er lært opp til å svare ut fra et sosialdemokratisk standpunkt og ikke noe annet. Bevisstheten til de arbeidende massene kan ikke bli ekte klassebevissthet med mindre arbeiderne lærer fra konkrete og framfor alt aktuelle politiske kjensgjerninger og hendinger å iaktta alle uttrykka deres i det intellektuelle, etiske og politiske livet, med mindre de lærer å bruke praktisk den materialistiske analysen og den materialistiske vurderinga av alle sidene ved livet og virksomheten til alle klassene, laga og gruppene i befolkninga. De som utelukkende konsentrerer oppmerksomheten, iaktakelsen og bevisstheten om arbeiderklassen, eller til og med om den alene, er ikke sosialdemokrater.»

«Idag synes det opplagt at RV-prosjektet ikke tar av fordi vi har mistet linken som parti til aktivistene i fagbevegelsen. Vi kranbler mer om muslimske skoler enn linja for tariffoppgjøret. For ungdommen er det viktigere å forholde seg til Attac enn til LO»

(Utvalgte verker, bind 2, s. 81, Oktober 1976.)

Dette sitatet av Lenin ble brukt i mange sammenhenger, dels for å begrunne hvorfor en skulle jobbe med andre saker enn de rent «faglige» og dels til å begrunne hvorfor den revolusjonære fortroppen kunne bestå av andre grupper enn de som var arbeidere i egentlig forstand. Det er i «Hva må gjøres?» Lenin skriver om nødvendigheten av «å organisere gjennomgripende politiske avsløringer» og at «klassepolitisk bevissthet kan bare bli tilført arbeiderne utafra, det vil si bare fra området som ligger utafra den økonomiske kampen, fra livet utafra det området der en finner forholdet mellom arbeidere og arbeidskjøpere» (s. 91).

Proletariseringskampanja

For alle deltakerne i ml-bevegelsen med en småborgerlig bakgrunn var Lenin's anvisninger et godt holdepunkt for å unnlate å involvere seg med arbeiderklassen direkte. Lenin's kamp mot økonomismen i arbeiderbevegelsen ved innledningen av det 20. århundre ble brukt som politisk brekkstang mot tendensene til «høyrelinjer» i det faglige arbeidet i Norge 70 år etterpå. Selv om mange deltok i proletariseringskampanja sto det strid om klasseinnrettinga fra første stund. En del av kameratene fabrikerte mer eller mindre patente politiske begrunnelser for hvorfor de selv skulle være unntatt fra kampanja, og flere forsvant ut av industrien og tilbake til høyskolene i løpet av kort tid.

I ettertid er det lett å se at denne sosiale splittelsen av bevegelsen la grunnlaget for de linjekampene som til slutt førte til partikampen i AKP rundt 1990-92. Selv om situasjonen ikke var svart-hvit og det finnes mange enkeltunntak, var hovedregelen som følger: På den ene siden sto det småborgerlige-intellektuelle sjiktet som holdt fast ved marxismen-leninismen. På den andre siden sto de som hadde bitt seg fast i arbeiderklassen og deres omland. For dem var de daglige praktiske resultatene av den faglige kampen blitt viktigere enn de ideologiske besvergelsene.

Dagens situasjon

Idag synes det opplagt at RV-prosjektet ikke tar av fordi vi har mistet linken som parti til aktivistene i fagbevegelsen. Vi kranbler mer om muslimske skoler enn linja for tariffoppgjøret. For ungdommen er det viktigere å forholde seg til Attac enn til LO. Når valgkampen er over trekker AKP seg tilbake til sitt eget partibyggende prosjekt. I stedet for langsiktig, planmessig jobbing ser «aksjonisme» ut til å være trekkplasteret for opprørsk ungdom.

Pensjonskampen er derimot et eksempel på hvordan AKP spiller en positiv rolle som politisk drivkraft. Spesialutgaven av «AKP.no» om Folketrygden bringer mye politisk ammunisjon til diskusjonene i fagbevegelsen og ellers. Her har AKP virkelig greidd å prioritere noe som har stor betydning for folks økonomiske hverdag og utviklingen av forholdet mellom klassene i Norge.

Men så kan en spørre seg: hvorfor må dette gis ut i AKP's og ikke RV's navn? Hvorfor prioriterer AKP sitt eget prosjekt i dette spørsmålet som virkelig kunne sette RV på dagsorden? Slike soloutspill avslører til de grader at det finnes to uforenlige partiprojekter innenfor samme overbygning. De som vil bygge RV som et allsidig parti med praksis ut over den parlamentariske arena, og de som tviholder på modellen om et «egentlig» revolusjonært (og leninistisk) parti med et helt annet kaliber enn det vi andre kan måles mot. Dette går sjølsagt ikke i det lange løp, men løsningen ligger ikke i å «hive ut» AKP.

Løsningen ligger i å formulere ambisjonene for hva Rød Valgallianse vil oppnå i den norske klassekampen. RV må definere seg som et marxistisk arbeiderparti og organisere partiarbeidet deretter. Det er rom for å utfordre både AP og SV i arbeiderklassen nå. Dette er etter mine begreper ei linje som kan forene den revolusjonære bevegelsen i Norge.

Å spille rødt på mange strenger

AV LINE SCHOU

Hun er professor i kriminologi, engasjert revolusjonær, feminist, lyriker, forfatter og bestemor. Og hun driver ikke med politikk fordi det er morsomt.

Hun er nettopp blitt seksti år, Kjersti Ericsson. Gullkronen som barnebarnet Emma lagde i dagens anledning troner fortsatt på toppen av en papirbunke på kontoret. Hyllene er fulle av bøker om kriminologi, faget hennes, men også poesi og politikk. I tillegg til å være politisk aktiv og akademiker, har Kjersti skrevet en lang rekke bøker, om sosialisme, om kvinnekamp, om kriminologi og flere romaner og diktsamlinger.

–Jeg fikk det i arv, jeg vokste opp i en radis-familie, sier hun smilende på spørsmålet om når det politiske engasjementet begynte.

Som en del andre av de som ble ledende i ml-bevegelsen, vokste Kjersti opp med NKP-foreldre. Politisk interesse har hun alltid hatt. Også diktskrivingen begynte tidlig.

–Jeg husker at jeg skrev dikt om franskmennenes herjinger i Algerie, og da kan jeg jo ikke har vært særlig gammel, humrer hun.

Lyrikken har vært et eget ekstra språk for Kjersti. Et dikt kan spille på strenger som en fakta-orientert tekst ikke når. Diktene har nesten alltid politiske temaer.

–Det dreier seg jo om å uttrykke det samme på ulike måter, det er to ulike språk, forklarer hun.

Rød studietid

Det ble psykologistudier fra begynnelsen av 1960-tallet. Selv om det for ettertiden ofte har virket som om alt begynte i 1968, kan Kjersti fortelle om politisk engasjement blant studentene hele 60-tallet. Apartheid-regimet i Sør-Afrika og oberstjuntaen i Hellas skapte raseri. Etterhvert begynte også Vietnamkrigen, og det var da det tok av for alvor.

Kjersti forteller rolig og velformulert. Det

virker ikke som et uoverveid ord slipper ut. Ordene understrekes med armbevegelser, men hun hever aldri stemmen.

– Vietnamkrigen engasjerte mange. Jeg ble selv politisk organisert i denne perioden.

Kjersti var ferdig med studiene i 1969. Da var hun psykolog, men søkte seg snart mot kriminologien. Det opplevdes mer som hennes måte å tenke på. Å se mennesket i en samfunnsmessig sammenheng.

–Politikken og faget mitt er på en måte to ulike verdener, men det er likevel absolutt en forbindelse. I forhold hva slags emner jeg velger forske på, for eksempel, der spiller jo det politiske en rolle. Samtidig kan samfunnsfaglig innsikt være nyttig i politisk tenkning, forklarer hun.

Men kan det være problematisk å være for-

«Jeg har endret syn på en del ting underveis.»

sker og politisk aktiv samtidig?

–En kan selvsagt ikke begynne å vite på forhånd hva en skal komme fram til, det politiske må ikke bli et hinder for genuint nysgjerrig forskning. Men jeg har ikke opplevd det som noe problem. Det har derimot hendt at jeg har møtt negative holdninger. Det dreier seg jo mye om at marxistiske perspektiver oppfattes som politiske, mens liberalisme av en eller annen grunn ikke er politisk, poengterer hun.

For tiden arbeider Kjersti med et forskningsprosjekt om oppvekstvilkårene til de såkalte «tyskerungene», de som ble født under og etter krigen, og hadde tyske soldatfedre.

–Dette er et godt eksempel på en gruppe mennesker som er definert negativt og problematisk av samfunnet, men som slett ikke hadde trengt å være det.

Flerstemmig

Kjersti var med fra starten da AKP ble stiftet i 1973. Fra 1984 til 1988 var hun partiets leder. I 1991 skrev hun boka «Den flerstemmige revolusjonen», som er en kritikk av en del av det partiet hadde stått for. Toppen i medlems-tall og aktivitet var ifølge Kjersti rundt 1978.

–Men samtidig lå kimen til problemene der. En hadde utviklet en politisk kultur som ikke var bærekraftig. Jeg har endret syn på en del ting underveis. Vi undervurderte nok farene som lå i den revolusjonære tradisjonen. For eksempel at en i Sovjet hadde gjort nødvendighet til dyd, at marxismen også kan brukes som ideologi i marxistisk forstand. Den flerstemmige revolusjonen var også et forsøk på å se ting annerledes enn det som hadde vært gjort i AKP, forklarer hun.

Kvinneopprøret på begynnelsen og utover på 1980-tallet bidro til å endre kulturen og etterhvert politikken. Dette var noe av det som gjorde at AKP og senere RV kunne overleve, mener Kjersti. Hennes lederperiode sammenfalt med kvinneopprøret i tid, og det var en del tøffe konflikter.

–Jeg lærte utrolig mye av de årene. Hvordan en driver kvinnekamp innad i en organisasjon, hvordan en møter hindre i organisasjonen og i en sjøl. Samtidig hvordan en kan finne fram til nødvendige kompromisser og grunnlag for enhet, kombinasjonen av å være offensiv og diplomatisk, forteller hun.

På tross av at det kunne bli harde tak og at hun selv har forandret syn i ganske stor grad, forsikrer Kjersti bestemt at hun aldri har vurdert å melde seg ut.

–Aldri. For meg er det så viktig å være revolusjonært organisert. Og det handler ikke om, som mange sier, at det er så morsomt å drive med politikk. Det kan selvsagt være gøy innimellom, men det har ikke vært min hoveddrivkraft. Det er også godt med ro og fred, for å si det sånn, sier hun og ler litt.

For henne handler det politiske engasjementet om at det er nødvendig. I 1987 kom «Søstre, kamerater!», som ifølge Kjersti selv er et forsøk på å skrive feminismen inn i den revolusjonære tradisjonen. Hun er stolt av at den har blitt brukt også utenfor landets grenser, og

vist seg anvendelig i helt andre sammenhenger enn vår egen. Den er oversatt til engelsk, spansk og noen kapitler til tamilsk.

Demokrati ikke et holdningspørsmål

I «Den flerstemmige revolusjonen» skriver Kjersti om en polysentrisk plan for styring av samfunnet, og at et mangfold av ulike politiske krefter og uttrykksmåter må gå sammen i kampen for et annet samfunn. Hva synes hun i lys av dette om den globaliseringskritiske bevegelsen, som er blitt synlig i årene etter at hun skrev denne boka?

–Det er flott at den globaliseringskritiske bevegelsen tar den formen den tar. Men jeg savner likevel flere forsøk på strategisk tenkning. Ikke at bevegelsen bør bli et parti, men litt mer strategi er nødvendig. Der er jeg enig med den indiske skribenten og aktivisten Arundathi Roy, som argumenterer for at bevegelsen bør velge ut noen områder og gjøre noe mer og konkret. En må bevare bredden i bevegelsen, men det trengs litt mer linje, argumenterer Kjersti.

I vår egen andedam har debatten om sosialisme og folkestyre vært en del av utviklingen de siste årene. Kjersti Ericsson er blitt regnet som sentral i forhold til å formulere en mer demokratisk sosialismevisjon. Men hun vil ikke helt uten videre omfavne den yngre generasjonens paroler om sosialisme og folkestyre.

– At en må ha en helt annen form for demokrati under sosialismen er helt klart. Men det vil være enorme problemer praktisk, strukturelt og politisk forbundet med dette. Det kan gjøres litt for enkelt, og reduseres til bare et holdningspørsmål, framholder hun.

Utfordringen ligger i å få demokratiet til å «sette seg», til å bli en levende vane. Demokrati er slitsomt og arbeidskrevende. Kjersti har vært med å prøve det i praksis i ulike sammenhenger.

–Hva slags sosiale og økonomiske forhold som må til for at demokratiet skal funke, det er det vi må komme fram til, oppsummerer hun.

Kjersti vil ikke gi seg ut på å spå om framtida, men hun håper inderlig at AKP-RV-miljøet i en eller annen form overlever.

–Det kommer til å være bruk for miljøer som er konsekvent imot systemet. Den erfaringen og kunnskapen som fins i dette miljøet er gull verdt. Motkrefter mot kapitalismen vil det garantert være bruk for. Og det ville jo være dypt tragisk om SV var ytterst til venstre i norsk politikk, ler hun litt sarkastisk.

Hun har rukket å få tre barnebarn, og liker å være bestemor.

– Det er jo kjempekoselig å ha kontakt med babyer og småunger igjen. Å kunne leke og prøve ut gamle ferdigheter, uten å ha hele ansvaret, det er storveis. Og nyttig, jeg hadde glemt hvor utfordrende det kan være å forhandle med en to-åring, smiler hun.

- Utfordringen ligger i å få demokratiet til å «sette seg», til å bli en levende vane.

- Kjersti Ericsson

Knuste egg gir skall i omeletten

RV må videreutvikle en sosialismevisjon med klar demokratisk forankring. Hvis ikke blir vi stående på siden av de nye radikale bevegelsene.

> AV LINE SCHOU OG KRISTINE NYBØ

Vi lever i en tid der mange opplever at arbeidsplassen er blitt privatisert, omstrukturert, effektivisert eller rett og slett nedlagt. Boligprisene har eksplodert, strømregningene er uforutsigbare, og studielånsrenta er overlatt til markedets luner. Småsparene presses over fra bank til aksjefond med mer eller mindre usikkerhet. Offentlig sektor innskrenkes, lokale sykehus og fødestuer legges ned og selvste folketrygden er under angrep. På langt flere av livets områder er risiko blitt individualisert, og gjort avhengig av den enkeltes valg.

Voksende motstand

Internasjonalt tvinger de globale finansinstitusjonene gjennom markedsadgang, privatiseringer og deregulering, slik at de internasjonale storselskapene kan ta seg til rette i sør, og sørge for en utvikling fullstendig på sine premisser.

Samtidig ser vi en voksende motstand og systemkritikk de siste årene. Seattle-demonstrasjonene i 1999 var en kraftig oppvekker og en vitamininnsprøytning for gamle og nye motkrefter, og venstreradikale i nord ble oppmerksom på en livskraftig og internasjonal globaliseringskritisk bevegelse i sør.

Hele denne utviklingen, med en stadig røre kapitalisme og økt frustrasjon, forbitrelse og motstand, burde ha gitt økt oppslutning og interesse for RV. Vi er det eneste landsdekkende partiet som vil avskaffe kapitalismen og erstatte den med noe annet, som har et alternativ til den bestående samfunnsorden. Mens SV og Ap synes løsningen ligger i å forhandle

om hvordan kuttene og nedskjæringene skal gjennomføres mest mulig skånsomt, nekter RV å godta de rådende premisene om at «vi» ikke har råd, og ikke har noe valg.

Likevel har RVs oppslutning gått ned ved de siste to valgene. Medlemstallet er likevel stabilt og viser en svak økning. I en tid da rommet for kapitalismekritikk og alternative løsninger er større enn på flere tiår, er dette svært skuffende. Det er ikke spesielt for RV, den nyradikale og globaliseringskritiske bevegelsen har i stor grad vokst fram utenom de tradisjonelle venstrepartiene også internasjonalt. Hvordan kan dette ha seg?

Fokus på demokrati

Den globaliseringskritiske bevegelsen og ulike nyradikale strømninger har det til felles at de har fokus på demokrati. Enten det er toppmøtedemonstrasjoner eller aksjoner mot McDonalds som skal organiseres er den flate strukturen og den løse organiseringen karakteristisk. Disse bevegelsene framstår som et flatt nettverk av enkeltpersoner og organisasjoner, som kan være uenige om en del og operere på ulike må-

«Historien har også vist at ideen om en overgangsfase kan legitimere nye undertrykkende regimer»

ter, men som likevel i noen grad koordinerer seg og støtter seg på hverandre. Et aktivt deltagende demokrati og et flatt organisert samfunn framstår som et alternativ til markedet og storselskapenes makt. Fokuset på demokrati er gjennomgående både i praksis og ideologi.

Behov for en sosialismevisjon

De tradisjonelle partiene på ytre venstrefløy assosieres fortsatt i stor grad med undertrykkende kommunistregimer. Ut fra hva partiet står for i dag er dette urettferdig. Likevel er det for enkelt å bare å skyldte på borgerlige medier og svertetekampanjer. For selv om det i noen grad er et kommunikasjonsproblem, har vi heller ikke en velutviklet sosialismevisjon som vi står samlet om. RV har kommet et stykke på vei, for eksempel har sosialisme og folkestyredebatten vært et skritt i riktig retning, selv om den ikke på noen måte er avsluttet eller avklart. Prinsipp-programmet som ble vedtatt på landsmøtet i 2001 inneholder også mye bra, men mange av formuleringene som uttrykte kritikk mot tidligere sosialistiske forsøk ble vedtatt mot store mindretall eller strøket.

Vi mener det fortsatt lever videre mange dogmer og ml-tankegods i RV, som vi er nødt til å diskutere på nytt og revurdere, for å komme fram til en sosialismevisjon som er troverdig og som kan føre fram. Vi har mye å lære av de nyradikale og globaliseringskritiske bevegelsenes fokus på demokrati.

ML-tradisjonen har bygd mye av sitt sosialismesyn på Engels' tese om sosialismen som et overgangsfunn, og sett på sosialismen som en forbigående fase med et mer eller mindre undertrykkende statsapparat. Sosialismen har i stor grad blitt definert som et nødvendig onde for å nå det frie kommunistiske samfunn. Denne ideen om sosialismen holder ikke for å vinne fram som et alternativ i dagens politiske virkelighet. Historien har også vist at ideen om en overgangsfase kan legitimere nye undertrykkende regimer: «man må knuse noen egg for å lage omelett». Det virker også lite sannsynlig at historien skulle kunne komme til et endelig slutt punkt, uten noen former for motsetninger eller dialektikk. Selv om motsetningen mellom arbeid og kapital en gang blir overvunnet, vil andre motsetninger finnes, og det å forvente noe annet vil kunne tilsøre motsetninger som faktisk er til stede.

Forholdet mellom basis og overbygning

Ideen om samfunnets deling i basis og overbygning, som Karl Marx utviklet i sin ana-

lyse av kapitalismens utvikling, kan også føre galt av sted om den tolkes dogmatisk. For det første kan den gi opphav til ideer om historisk determinisme, og at bare basis påvirker overbygningen og ikke omvendt. Dette gjør det subjektive elementet, det folk faktisk mener og gjør, til noe mindre viktig i den store sammenhengen. I ytterste konsekvens gjør det menneskene ute av stand til å påvirke sin egen situasjon og en strategi for sosialisme overflødig. Marx sa det selv slik: «Mennesket

elementet, være sosialisme nok. Ytrings-, organisasjons-, og pressefrihet vil i et slikt perspektiv være mindre viktige overbygningsfenomen, som vi kan innføre etterhvert, men som ikke en nødvendig forutsetning for sosialisme. I motsetning til dette står en sosialismevisjon som forutsetter et reelt deltakende demokrati på alle samfunnsområder, inkludert over den økonomiske produksjonen. Dette må til for at folket virkelig skal ha makta. Sosialisme er ikke bare en likere distribusjon av materielle goder, det

de økonomisk demokrati i en imperialistisk verden. Her har Rød Ungdom gjort et bra nybrottsarbeid med bla landsmøtedokumentene «fram for et sosialistisk folkestyre» og «to skritt fram». Rød Ungdom har klart å sette fokuset på den demokratiske og frihetlige grunntanken i marxismen, og lar det være grunnlaget for en strategi og visjon for sosialismen. Det er veldig bra. Men dette må videreutvikles, særlig i forhold til to viktige aspekter. For det første iveretagselsen av politisk opposisjon og mindretal-

skaper selv sin historie, men ikke under forhold det selv har valgt». Det eksisterer et dialektisk forhold mellom basis og overbygning, selv om den økonomiske strukturen er sterkt med på å forme ideer og praksiser og det ideologiske rammeverket i et samfunn, er det også slik at utvikling i overbygningen kan virke tilbake på basis. Å tro at påvirkningen bare går den ene veien er et lite fruktbart analyseapparat. Videre kan skillet mellom basis og overbygning brukes til å legitimere manglende demokrati etter en revolusjon. Dersom eierskapet til produksjonsmidlene er kollektivt/statlig, vil det utfra troen på at det kun er basis som er det sentrale

må også være en lik fordeling av makt, ellers vil sosialismen ikke være reell og varig. En partielite kan aldri sørge for sosialisme på vegne av folk, i denne ideen ligger kimen til nye undertrykkende strukturer.

Sosialistisk folkestyre

Dersom RV skal være en del av den politiske bevegelsen som skal forandre verden, trenger vi å utvikle en troverdig sosialismevisjon med en klar og tydelig demokratisk forankring. Den må kunne være et ideologisk alternativ som svarer på kritikken den globaliseringskritiske bevegelsen har av manglen-

foto:Ann-Mari Volden

lets rettigheter under sosialismen. At flertallet skal styre er vel og bra, men det er også nødvendig at mindretallet får ytringsfrihet og muligheter. For det andre er det viktig ikke å snevrene inn debatten slik at man sitter igjen med noe så sylskarpt at det går over i ny dogmatisme og isolerer oss fra resten av bevegelsen. Både i bevegelsen fram mot sosialismen og i et eventuelt sosialistisk samfunn må vi leve med et mangfold av meninger og synspunkter.

Sosialistisk økonomi – hva nå?

Debatten om sosialistisk økonomi tok aldri helt av i RV, selv om det har vært flere gode begynnelse. Det er det på tide å gjøre noe med. Vi trenger å gjenreise en visjon om en annen verden, en verden som konkret er mulig, og ikke bare i slagords form.

> AV PER INGE MATHIESEN

Det er mange spørsmål vi burde arbeide oss gjennom, og mange punkter hvor vårt prinsipp-program kommer til kort og er forvirrende. Dette bør vi ikke være redde for å gjøre. Høyresida har sine sterile og livsløse nyliberale markedsutopier, ideelle skjema som kun eksisterer i tankeverden, som de ikke skjermes det minste over å propagandere, mens vi på venstresida har en tendens til å fornekte at vi har noen utopier overhodet, eller blir nærmest flau hver gang vi foreslår noe som er 'urealistisk'.

Så hvor står vi i dag? Jeg prøver meg på en liten oppsummering.

Hos Marx finner vi svært lite om det sosialistiske samfunnet. Han har sin famøse setting om at da gjelder "fra enhver etter evne, til enhver etter behov", som jeg oppfatter som det nærmeste han kommer en artikulering av den indre logikken i dette samfunnet. Dette blir et svar på spørsmålet: "Hva er en rettferdig fordeling?"

Problemet er, hvem eller hva er det som skal bestemme hva vedkommendes evne eller behov er? Hvis svaret er vedkommendes samvittighet, så er ikke dette noen løsning. For det første fordi vi alle har forskjellige ideer om evne og behov, og for det andre fordi vedkommende uansett vil trenge en indre definisjon eller målestokk for sin samvittighet.

Siden svaret vi leter etter her er svaret på hva som er en rettferdig fordeling - et samfunnsmessig spørsmål - så nytter det ikke å si

at svaret på dette er individuelt og opp til den enkelte. Også fordi kategorier som "nytte" og "behov" er iverfall delvis sosialt konstituerte. Videre gir det ingen pekepin på hvordan organisere produksjonen og distribusjonen av varer.

Alle konkrete svar på spørsmålet må nødvendigvis - så vidt jeg kan se - bringe inn en paternalistisk autoritet som dømmer i hvert enkelt tilfelle hva ens evne og behov er. Er jeg virkelig flink nok til å spille piano til at jeg fortjener et eget piano? Er du virkelig så kortpusset at jeg ikke kan hjelpe til å grave grøfter? (Kanskje du burde trent mer!)

Det synes for meg åpenbart at noen varer er livsnødvendige og uproblematisk å prioritere framfor andre varer og produsere/distribuere "etter behov". Her finnes selvfølgeligheter (for sosialister, vel og merke) som rent vann, bolig og basale typer mat. Under sosialisme kan en enkelt og uten problemer lovfeste retten til

dette.

Derimot faller det store flertallet av varer *ikke* inn under denne kategorien. Det er varer hvor det såkalte 'artsvesenet' til mennesket ikke sier noe entydig om nytteverdien til varen sammenlignet med alle andre varer. For eksempel ligger det ikke i menneskenaturen at tunnel til Hitra er mer eller mindre viktig enn en ny trikkesløyfe i Trondheim.

Kalkulasjonsdebatten

Blant de revolusjonære sosialdemokratene, som Lenin, var det vanlig å anta et nærmest allvitende sentralbyrå som på vitenskaplig vis tilmålte ressursallokeringen i samfunnet mest effektivt. Lenin skrev en gang at han så for seg hele samfunnet organisert som det tyske postvesenet.

Dette endret seg kraftig da flere ledende marxistiske økonomer adopterte Leon Walras sin økonomisk liberale likevektsteori. De mente

en stat kunne gi fungere like bra i den som et marked med private aktører. De tok med andre ord opp kampen mot den liberale økonomiske utopien på dens hjemmebane. Oskar Lange, Abba Lerner og Fred Taylor var blant økonomene som jobbet med denne modellen. De så for seg at markedet blir simulert av en planleggingskomiteer selv om staten eier alle produksjonsmidlene, slik at prisfastsettingen fungerer og det oppstår likevekt mellom tilbud og etterspørsel.

De så for seg en politisk omveltning med umiddelbar full nasjonalisering av alle store bedrifter, men utover dette ingen store endringer, og en tar vare på markedet og forutsetter av bedriftene at de fortsetter å konkurrere. Målet er så få endringer som mulig i begynnelsen. Deretter fører en økonomien bit for bit over i en "frihetens sfære" hvor varer blir gratis og allment tilgjengelige.

Lange: "The Central Planning Board performs the functions of the market. It establishes the rules for combining factors of production and choosing the scale of output of a plant, for determining the output of an industry, for the allocation of resources, and for the parametric use of prices in accounting. Finally, it fixes the prices so as to balance the quantity supplied and demanded of each commodity. It follows that a

substitution of planning for the functions of the market is quite possible and workable." (1936)

Dette ble en modell som fikk svært stor innflytelse, også for oppbyggingen av velferdsstatene i Europa og påvirket det sene Sovjetunionens økonomiske politikk. Jeg oppfatter Harald Minken (AKP) her i Norge som tilhenger av en slik modell, ut fra hans artikler om sosialistisk økonomi i Røde Fane noen år tilbake.

Denne modellen fikk harde angrep etter hvert fra Friedrich Hayek og Joseph Stiglitz. Deres kritikk gikk ut på at priser ikke inneholder all den informasjon som en trenger for å organisere en økonomi, og ufullstendig informasjon og ufullstendige markeder gjør at modellens planleggere ikke kan treffe rasjonelle valg. Stiglitz mente at problemet lå i selve likevektsteorien, som også er basisen for nyliberal økonomisk tenkning, og dermed deler denne sosialismemodellen og nyliberalismen den samme teoretiske feilen.

Fortsetter på neste side.

Andre modeller

Hvilke andre modeller har vært foreslått eller prøvd ut? Ulike markedssosialistiske modeller finnes. I Jugoslavia prøvde de en modell som innebar arbeiderstyrte bedrifter som driver i konkurranse med hverandre i et begrenset marked. Det ble ingen stor suksess, og venstresida bites enda om hvorvidt det overhodet kan kalles sosialisme. De viktigste bidragene i senere tid til markedssosialistiske modeller er Alec Noves «The Economics of Feasible Socialism» og John Roemers «Future for Socialism».

Et fellestrekk for alle former for markedssosialisme er at det vil være vanskelig å definere klare lover som hindrer at en flyter tilbake i kapitalisme, mens det er helt klart til stede krefter i økonomien som vil drive oss dit – med fortsatt konkurranse og profittmotiv. Det er også uklart om markedet vil fungere selv-regulerende dersom ikke alle sektorer i samfunnet er underlagt 'markedets disiplin'.

En ganske ny modell som har fått en del oppmerksomhet er "Participatory Economics", også kalt 'parecon', en ganske detaljert forslag til sosialisme utarbeidet av Michael Albert og Robin Hahnel. Det er sosialisme uten marked, og som løser problemet med ressursallokering med demokratisk deltakende planlegging av alle på alle plan. Alle møtes i råd på sine arbeidsplasser og mater inn hva de kan produsere og hva de trenger av ressurser. Forslagene sendes fram og tilbake helt til inn og ut balanserer i produksjonsregnskapet. Det finnes intet selv-regulerende marked, men lønn utbetales for kjøp av konsumvarer til de som jobber. Det er et begrenset antall jobber, så alle kan ikke velge fritt hva de vil gjøre.

Parecon-modellen prøver å løse problemer knyttet til arbeidsdeling med "balanserte jobb-komplekser". Dette vil si at alt arbeidet på en arbeidsplass skal fordeles slik at ingen gjør kun en ting, men alle gjør litt av alle former for arbeid. Mengden med byrder og administrative oppgaver fordeles likt på alle. Dermed tenker en seg at en unngår lagdeling og profesjonskamp, og at i rådmøter møter alle som likemenn. Kombinert med demokratiske råd som møtes kontinuerlig så skal en også unngå at administrasjon blir konsentrert hos ett lag av befolkningen, en såkalt 'koordinatorklasse'.

Se hjemmesiden www.parecon.org for mer informasjon. Den hyppigste innvendingen mot modellen er rett og slett "for mange møter".

Til slutt har vi også rådskommunisme

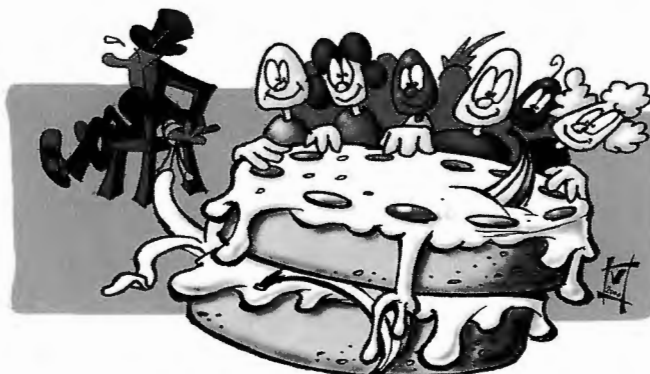
eller syndikalisme, den økonomiske tenkningen fra anarkosyndikalister og andre former for frihetlig sosialisme. Den innebærer en klar avvisning av både et marked som metode for å organisere produksjonen og organisering gjennom sentraldirigert planlegging. Selv om penger kan brukes som et middel for å regulere forbruk av konsumvarer, er målet en gradvis eller umiddelbar overgang fra bruk av universale byttmiddel til en ren forhandlingsøkonomi.

Økonomien organiseres gjennom forhandlinger mellom råd, syndikater eller bransjeorganisasjoner på vegne av arbeiderstyrte bedrifter.

I noen grad kan en si at dette ble forsøkt i Catalonia i 1936 under den spanske borgerkrigen, og at de tidlige Sovjettene like etter den russiske revolusjonen opererte på denne måten.

Generelle utfordringer

En teori om sosialistisk økonomi må være noe mer en bare et tankeslott, det må også gå an å komme seg dit. Den må med andre

ord kunne fungere både i tilstand hvor kapitalismen er overvunnet helt og i en tilstand av overgang fra kapitalisme hvor mye av det gamle henger igjen. Dette stiller store krav til teorien, fordi mye av det gamle samfunnet vil da påvirke det som skjer, og dette må en kunne forholde seg til på en eller annen måte.

De fleste vil være enig i at å innføre sosialisme i ett enkelt land vil være særdeles vanskelig, om ikke umulig. Til dette er verdensøkonomien for sammenvevd, avhengigheten av utenlandske produsenter og markeder for stort. Likevel må vi på sett og vis forutsette i våre analyser at sosialisme ikke kommer til å skje umiddelbart over hele verden, men vil for en periode av ukjent varighet måtte håndtere en situasjon der deler av verdensøkonomien fremdeles er kapitalistisk.

Dette reiser flere vanskelige problemstillinger som vil måtte forme den sosialistiske økonomien som det er mulig å realisere.

Vi må forutsette en vanskelig situasjon for import og eksport. Vår valuta kan bli tilnærmet verdiløs i den kapitalistiske sfæren, og kontrollen over kapitalistisk kontrollerte valutaer kan få enorm betydning innen den sosialistiske økonomien. De sosialistiske bedriftene som trenger kapitalistisk valuta vil ofte ikke være de samme som genererer den, og bytteforholdet mellom denne og en eventuell sosialistisk valuta kan fort bli skjev og usosial.

Dermed krever denne situasjonen planlegging og reorganisering av økonomien, siden de fleste industrialiserte land (Norge spesielt) er ekstremt importavhengige, og knapt en eneste gatekiosk kan fungere lenge uten import fra utlandet. Hvis dette utlandet er kapitalistisk, må en på ett eller annet hvis skaffe seg den nødvendige valutaen, og sørge for en distribusjon eller et vekslingsforhold som gjør at bedrifter og organisasjoner kan få tak i slik valuta eller at de importerer det de trenger gjennom et sentralledd.

De sosialistiske landa må i en periode sørge for at den klarer å få tak i kapitalistisk valuta. Dette vil ofte bety at en er nødt til å prioritere å selge produkter til kapitalistiske land i stedet for å bruke produktene til å møte etterspørsel og gapende problemer i eget land. En rettferdig handel med tredje verden vil også koste.

Vi må forutsette at presset mot en sosialistisk økonomi vil stort både utenfra og innenfra. Den sosialistiske teorien må heller forutsette at det i begynnelsen vil være varemangel, enn overflod. Selv om vi selvsagt kan håpe at alt går greit for seg og det ikke blir noen store problemer, så er ikke en teori som tåler problemer verd mye.

Til slutt

En sosialistisk modell må ta fatt i og løse de problemene som folk ser i kapitalismen. I tillegg til egalitær distribusjon må vi ta tak i den irrasjonelle sløsing med arbeidskraft og ressurser, miljøproblemene, og undergravingen av demokrati og fellesskap. Det gir ikke sosialismen noe konkurransefortrinn som samfunnsform å være mer effektiv eller produktiv enn kapitalismen, mer eller mindre økonomisk vekst er et spørsmål folk vil gjøre revolusjon over.

Vi må oppsummere de erfaringene og teoriene som har vært fremme, og vi må få opp debatten igjen om hva slags sosialistisk samfunn vi vil ha. Spørsmålet om hvordan vi kommer oss dit kan ikke besvares før vi vet hvor vi skal...

Illustrasjoner: Vidar Eriksen

reloading rv

revolusjonært parti for framtida?

sosialistisk folkestyre

feministisk familiepolitikk

HVA er det?

RV-konferanse som samler RVere fra hele landet til politiske diskusjoner.

NÅR?

Fredag 8 til søndag 10.oktober 2004

HVOR?

Engebråten Skole på Kjelsås i Oslo.

HVORDAN?

Konferansen er tenkt organisert rundt tre hovedtema

kultur – sosialisme – aktuelle politiske saker

HVORFOR?

Konferansen vil legge til rette for utvikling av RV-politikk på konkrete saker og bidra til en vitalisering av organisasjonen fram mot stortingsvalget 2005 – og den videre politiske utviklinga og organiseringa av partiet.

Følg med på at programmet tar form på www.rv.no

stortingsvalg 2005

fagorganisering i en globalisert verden

’revolusjonære strateger’

To parti – eller på parti?

Parti er for meg primært er middel til å nå politiske mål. Ein velgar dei midla ein trur har størst sjanse til å nå måla ein sett seg. Eg har sett meg høge mål. Eg har ikkje planar om å døy i eit kapitalistisk Noreg.

> AV PÅL HELLESNES

For å nå dette målet må eit fleirtal av folket vinnast for at dette er riktig – både gjennom politisk agitasjon, og ikkje minst sams praksis.

Eg ser større potensiale i RV enn i AKP. Eg ser ikkje AKP som ein fruktbar arena for politisk eller ideologisk utvikling, og eg oppfatar ikkje at AKP har sjansen til å veksa til å verta ein slagkraftig revolusjonær rørsle. Dette har mange grunnar, mange av dei historiske, og ei grundig analyse av dette får koma ein annan gong. Eg vil understreka at eg aldri har hatt noko direkte mot AKP, eller AKParar. Tvert om er det mange i AKP eg har stor respekt for, og som eg ser gjer mykje bra arbeid på ulike politiske felt.

«RV er det største revolusjonære partiet i Noreg.»

Kvifor to relativt like parti?

RV er etter mitt syn det alternativet som per i dag er best egna å jobba innafor. RV har òg store veikskaper. Men eg trur RV i det minste har potensialet til å kunne nå dei politiske måla. Sidan eg meiner at det er ei sjølvmotseiing å vera "uorganisert sosialist" er det naturleg at eg legg kreftane inn der. Ikkje er eg aleine heller – RV er det største revolusjonære partiet i Noreg.

Men eg ser jo at det er fleire som ikkje delar mitt syn. Nokre meiner at AKP er det partiet dei har mest tru på. Noko som fører til den litt underlege situasjonen at vi har to relativt like revolusjonære parti i Noreg. Diverre er det eit problem kvar gong det vert reist eit ordskitte om denne situasjonen at debatten vert a) personfokusert, b) kjensleladd, og ofte c) endar i skyttergravane. Dette er eg (og sikkert mange andre) lei av. Derfor tenkte eg at eg skulle ta det heile litt meir grundig. Eg vil freista å setta meg inn i kvifor nokon meiner at AKP trengs, for så å kunna diskutera ut frå det.

Eit «dugandes» parti

I 2001 utga AKP eit hefte, skrive av leiar Jorun Gulbrandsen, med tittelen "Et revolusjo-

nært parti? Et kommunistparti? Et revolusjonært kommunistparti? En utfordring til diskusjon". Det ligg tilgjengeleg i heilskap på nettet (www.akp.no/hefter/kommunisme-jg.html). Eg oppfatar dette som ein freistnad frå Jorun Gulbrandsen på å seia noko om kvifor AKP trengs i Noreg i dag. Siden ho er leiar for partiet, må ein tolka det dit at dette er representativt for korleis mange AKParar ser på saka. Gulbrandsen skriv mykje som eg vil tru at 99% av RV sine medlemmar utan atterhald vil kunne skriva under på. Mesteparten av teksten kunne ha vorte omskrive gjennom ein enkel "søk/er-

statt"-rutine der "AKP" vart bytta ut med "RV". Det mest interessante kjem når Gulbrandsen skal setta opp kriterie ho meiner partiet må oppfylla for å vera "dugande". Ho definerer 12 områder for politisk kamp der partiet må vera med:

1. Kampen for nasjonal sjølråderett
2. Kampen for internasjonal solidaritet
3. Kampen for å styrke arbeiderklassens kamp kraft
4. Kampen for å skape enhet på tvers av fagskiler i arbeiderklassen, konstituere den som en klasse
5. Kampen for full kvinnefrigjøring
6. Kampen mot rasismen
7. Kampen for å forsvare miljøet
8. Enhet på klassekampens grunn, folk må slåss for egne interesser
9. Kampen i kommunestyre, fylkesting og storting
10. Kampen for et uavhengig, nasjonalt forsvar
11. Kampen for å utvikle en politikk for et sosialistisk og kommunistisk Norge
12. Kampen for kommunistpartiet og for at folk organiserer seg som kommunister

Deretter går ho gjennom alle desse 12 punkta, og argumenterer for dei. Mykje av det som står der er ukontroversielt, og så vidt eg kan sjå oppfyller også RV dei 11 første punkta. Etter 11 av 12 kriterie finnes det så vidt eg kan sjå ikkje eitt argument for at AKP trengs som separat parti uavhengig av RV. Kriterie num-

mer 9 oppfyller AKP ikkje. Tvert om finnes det argument for at RV har fortrinn framfor AKP, gjennom at vi stiller til val.

Så kjem vi til kriterie 12, som handlar om korleis partiet skal vera organisert. Dette er samansett av 11 underkriterie:

- a) Partiets klassekarakter (partiet må vera eit arbeidparti)
- b) Partiet må studere Marxismen
- c) Partiet må delta i den politiske kampen med sine egne analyser og standpunkter
- d) Partiet må rekruttere hele tida
- e) Partiet må ha lokale partilag
- f) Partiet må stole på egne økonomiske midler
- g) Partiet må verne seg mot overvåking
- h) Partiet bruker demokratisk sentralisme
- i) Partiet bruker enhet – kritikk – enhet
- j) Partiet fører kvinnekamp internt
- k) Partiet må ha regler for oppførsel

Av desse er det etter det eg kan sjå berre 4 som på nokon måte er kontroversielle eller problematiske i RV: f), g), h) og i). Resten er "alle" samde om, og dei er stort sett dekte av RV sine program, vedtekter osv. Min første konklusjon etter denne gjennomgangen vil kan hende overraske ein del: AKP sin eksistens som sjølvstendig parti er ikkje ein følge av politiske standpunkt, men av syn på organisasjonsprinsipp.

Siden det no er fire kriterie der det er usemje, og der AKP, i følge Gulbrandsen, skil seg ut, kan det vera interessant å sjå nærare på dei.

Eigne økonomiske middel

Kriterie f) – at partiet må stola på egne økonomiske middel – bygger etter mitt syn på sunn revolusjonær fornuft. Det kan koma perioder der ein vert forfulgt av statsapparatet i ein heilt annan grad enn i dag, og der ein kan sjå langt etter t.d. partistønad o.l. Derfor er det viktig å bygga opp ein sterk og sjølvstendig økonomi slik at ein ikkje må leggja seg ned om det kjem eit taktskifte i klassekampen. Her har RV berrsynte veikskaper. Medlemskontingenten er, sjølv om han no vert auka, alt for liten

til å oppretthalda aktiviteten i partiet dersom inntektene som kjem frå staten (beinpenngar, t.d.) forsvinn. Derfor har då òg eg og andre argumentert for at ein må ha høgare kontingentsatsar, samt at ein må trappa opp ordningar der folk gir støttekontingent. Men AKP har her eit fortrinn. Utan at eg kjenner kontingentsatsene deira veit eg at dei er høgare enn i RV. Men eg må skunda meg å leggja til at eg ikkje kan sjå ein einaste grunn til at dei som i dag er villige til å betala høge satsar for å oppretthalda AKP ikkje skulle gjera det same for RV dersom AKP ikkje eksisterte. Eg kan heller ikkje sjå at dette er eit område der det eksisterer nokon prinsipiell usemje som følger partiskiller.

Tryggleikspolitikk

Neste kriterie, g), er interessant. Det er dokumentert hinsides ein kvar tvil at den norske staten har drive aktiv overvaking av revolusjonære og radikale politiske aktivistar i fleire tiår. Det er naturleg at ein vurderer korleis ein kan minimera dei negative følgene dette kan ha. Eitt svar – det Gulbrandsen kjem med i heftet – er at ein må leggja hinder i vegen for overvakarane. Det bør ikkje vera lett å finna ut kven som er partimedlem, og det indre livet i partiet bør ikkje vera lett synlig. Dette kan vera viktig, m.a. for å unngå kampanjer med yrkesforbod, utfrysing, og i verste fall fengsling o.l., i tillegg til eventuelle åtak frå ytre høgre. Og det er liten tvil om at AKP er meir lukka for omverda enn RV er. AKP har løynde landsmøte, løynde medlemstal, og medlemsblad som skal haldast interne. Men samstundes er dette kriteriet naturleg nok i konflikt med c) og d). Og det er heller ikkje vanskeleg å skaffa seg ein katalog over alle dei mest leiande medlemmane i AKP berre ved å observera venstresida. Eg trur mykje av den "tryggleiken" AKP og AK-Parar opplever at dei har gjennom partiet si line er illusorisk – især i den moderne verda med dei teknologiske midla staten (eller privatpersonar, for den saks skuld) sitt med. Men eg innser at dette er ei reell usemje, som eg gjerne vil diskutera meir. Meinat AKP at RV burde ha strengare tryggleikspolitikk?

Demokratisk sentralisme

I Gulbrandsen si utlegning av innhaldet i punkt h), er essensen to ting: Einskap utad – ein følger vedtak sjølv om ein er usamd, og fraksjonsforbod. Siden "demokratisk sentralis-

me" (heretter DS) for mange er eit kjernepunkt vil eg nytta litt plass på å diskutera det.

Tanken bak "einskap utad" er at revolusjonære må slå med samla neve, dersom vi skal vera i stand til å endra samfunnet. Ikkje vanskeleg å vera samd med, i utgangspunktet. Det er då heller ikkje unikt for AKP at ein freistar å vera så einskapleg eksternt som mogleg, faktisk går det vel an å hevda at dette er eitt av grunnprinsippa for all politisk organi-

FOTO: Ann-Mari Volden

«Eg vil invitera alle som interesserer seg for revolusjonær partibygging til å drøfta korvidt det per i dag er grunnlag og behov for to nesten identiske parti i den politiske kampen.»

sering. Men AKP sin "DS" vil ein kunne hevda har strengare krav til lojalitet og sams line utad enn det t.d. er i RV. Det er jo som kjent ikkje ein stor sak å halda på einskapen utad dersom ein i utgangspunktet er samd om det meste. Derfor er prøvesteinen på korvidt "DS" er reell spørsmål som er viktige for partiet og der det er stor usemje internt. Dersom partiet held seg samla og medlemmane er lojale i ein slik situasjon kan ein med rette prata om den typen sentralisme som Gulbrandsen er tilhengar av. Etter mitt syn går det an å koma med døme både frå antirasistisk frontarbeid og konflikhtar kring

avisa Klassekampen på at demokratisk sentralisme òg i AKP er ein relativ storleik. Usemja dreier seg ikkje om prinsipp, men om nyansar. Somme vil ha partiorganisering med meir vekt på einskap, medan andre argumenterer for "friare tøyler". I RV vil denne usemja spennast over både medlemmar og ikkje-medlemmar av AKP.

Den andre delen av Gulbrandsen sin "DS" er forbodet mot fraksjonsorganisering i partiet. Dette er truleg det eine punktet der det er størst prinsipielle usemjer. Sjølv har eg tidlegare vore mot fraksjonar, no er eg meir uviss, men er open for diskusjon. Fraksjonsorganisering har openberre veikskaper ved seg – fragmentering og forsumping av det indre livet er blant dei. Samstundes er det ikkje til å stikka under ein stol at fraksjonsforbod ikkje tyder at alle fraksjonar forsvinn, men meir at dei vert mindre opne. Vidare kan forbod mot fraksjonar vera eit maktmiddel for den sittande leiinga. Som sagt, her kan det vera fruktbart å diskutera meir.

Enhet – kritikk – enhet

Det siste punktet, "enhet – kritikk – enhet" er kan hende det minst konkrete av dei alle. Gulbrandsen skriv: "Når det er uenigheter går medlemmene inn i diskusjonen med et ønske om at den skal ende med en enighet som bygger på en større forståelse hos alle." På eine sida er dette relativt banalt – er ikkje dette noko alle voner å oppnå gjennom ordskifte? På den andre sida er det illusorisk – det er såpass mange motseiingar innafor sjølv så små organisasjonar som RV og AKP at det er naivt å tru at alle ordskifte kan enda opp i ein slags "høgare einskap". Her har eg òg vanskar med å sjå kva det skal vera som skiller AKP frå RV prinsipielt. Eg kjenner nok AKParar til at eg kan seia at AKP er langt unna å oppfylle dette kravet sjøelve.

Kva er så status etter denne gjennomgangen? Etter mitt syn er det sjølv på den organisatoriske sida ikkje snakk om mykje meir enn nyansforskjellar mellom det partiet Gulbrandsen hevdar er "det beste utgangspunktet for bygging av et revolusjonært parti" altså AKP, og det RV eg og mange andre freistar bygga vidare.

Eg vil invitera alle som interesserer seg for revolusjonær partibygging til å drøfta korvidt det per i dag er grunnlag og behov for to nesten identiske parti i den politiske kampen – og til å vera med og diskutera kva som bør gjerast dersom svaret er nei.

Stortingsvalget 2005

– RV må på banen

AV ANN-MARI VOLDEN

Spørsmålet om regjeringsskifte kommer etter all sannsynlighet til å prege stortingsvalgkampen neste år. Hvordan skal RV stille seg i forhold til det?

Ikke lenger AP-lojal fagbevegelse

I valget i 2003 så vi en endring i fagbevegelsens rolle i valgkampen. Lokale LO-avdelinger og noen forbund brøt den historiske lojaliteten til Arbeiderpartiet ved å ta initiativ overfor flere partier med invitasjon til mer eller mindre forpliktende politisk samarbeid. De gikk ut med krav til partiene om å forplikte seg til å kjempe mot privatisering og konkurranseutsetting, og for bevaring og utvikling av velferdsstaten. LO og fagbevegelsen drev valgkamp hvor de oppfordret sine medlemmer til å stemme på de partiene som støttet deres krav – som var AP, SV eller RV. (I noen kommuner var også SP eller De Grønne med)

I Trondheim utarbeidet partene en politisk plattform som AP, SV, RV og Miljøpartiet de Grønne gikk til valg på. Målet var byråds-skifte i trønderbyen. Partiene forpliktet seg på et forholdsvis radikalt politisk grunnlag for en ny kurs for byen. Forpliktelsene gjaldt blant annet høyere bemanningen i eldreomsorgen, opprustning av skolen og rekommunalisering

av viktige tjenester ved avtaleutløp. Dette var mange av byens velgere tydeligvis fornøyd med – AP, SV, RV og De Grønne utgjør det nye flertallet i Trondheim.

Stortingsvalget 2005

Vi ser at mange i fagbevegelsen ønsker å videreføre denne måten å drive politisk påvirkning overfor partiene. Diskusjonen går i fagbevegelsen selv om det foreløpig ikke er en klar part å stille krav overfor. AP driver dobbeltkommunikasjon og gir signaler om at de den ene dagen ønsker samarbeid med SV, for så å snakke varmt om hvor viktig et EU-medlemskap er den andre dagen.

LO-toppen har forsøkt å latterliggjøre SVs industripolitikk. AP og den AP-dominerte delen av LO har tydeligvis en diskusjon gående om hva slags linje de skal legge seg på. De holder døra litt på gløtt for SV, men passer foreløpig på at den ikke åpnes for mye. Arbeiderpartiet blir nødt til å avklare overfor SV og velgerne om de mener norsk EU-medlemskap eller det å kaste den sittende regjeringa er viktigst for dem i 2005.

Regjeringsskifte er et viktig mål for fagbevegelsen i stortingsvalget 2005. Det er stor motstand mot politikken dagens regjering fører både i Norge og i kriger og såkalte fredsbevarende operasjoner i utlandet. Tusenvis av folk har gått i demonstrasjoner mot krigen i Irak.

Kampen mot pensjonsreformen, skattereformen og forslaget til ny arbeidslivsløp forener og radikaliserer fagbevegelsen i større grad enn på lenge. I møte med en felles ytre fiende står man mer samlet innad, og kan dermed også utgjøre en sterkere kraft i kampen mot de markedsliberalistiske reformene. Medi-

ebildet av 2005-valget vil etter alt å dømme bli dominert av spørsmålet om regjeringsskifte og konstellasjoner.

RV må på banen

Dersom RV ikke er villig til å si noe om regjeringsspørsmålet, tror jeg vi stiller oss langt utpå sidelinja. For det første er det virkelig ikke «ett fett for arbeidsfolk» om det er en sentrum/venstre regjering eller en Høyre/FrP-regjering

«RV vil sammen med folk stille krav om at en venstre/sentrumsregjering må stoppe rasinga av velferdsstaten og snu den politiske styringa vekk fra markedsliberalisme»

som overtar makta høsten 2005. RV må si klart og tydelig at vi ønsker å kaste den sittende H/V/KrF-regjeringa. Vi ser hvor knallhard offensiv dagens regjering kjører mot faglige rettigheter og mot grunnleggende kollektive goder for folk. Den bidrar til en systematisk omfordeling fra

vanlige og fattige folk til de rike. Høyre drømmer om å gjøre sin markedsliberalistiske utopi til virkelighet. For de fleste av oss minner det mer om en dystopi.

For det andre vil RV kunne framstå som et parti med mangelfull evne til å se realiteter dersom vi skulle mene at det ikke spiller noen rolle hva slags regjering landet har i den neste perioden – hvorfor skal man da stemme RV? Er vårt utsagn om å kaste regjeringa da troverdig? Vi bør legge sosialdemokratifobien til side til fordel for strategiske og taktiske valg fram mot 2005. Hvordan kan RVere i fagbevegelsen påvirke kravene som stilles i forhandlingene i LO-systemet?

Virkelighetsfjernt?

RV og AKP deltok i debatten om makt-skifte 2005 i Klassekampen i fjor høst. Den viste at AKP og RV har to forskjellige analy-

ser og strategier i forhold til stortingsvalget og regjeringsskifte. AKP-ledelsen hevdet at «en sentrum/venstre-regjering vil være en virkelig avsporing i arbeidet for å utvikle det politiske opprøret mot finanskapitalens diktatur i Norge». (Klassekampen 19.november 2003) Den vil for det første bare administrere kapitalismen slik den er. For det andre mener de at den virkelige bevegelsen, venstreopprøret i samfunnet, som retter seg mot kapitalens makt stemmer dårlig med det partipolitiske kartet vi har i dag. I følge AKP-ledelsen er det virkelighetsfjernt å snakke om regjeringsskiftelser som det viktige.

RV er selvfølgelig enig i at en venstre/sentrum-regjering ikke vil utgjøre noe brudd med kapitalismen. Den vil være en sosialdemokratisk regjering som vil fortsette markedstilpasningen, men på en annen måte og i et annet tempo enn dagens regjering. Blir det ikke litt virkelighetsfjernt å ikke ta stilling til

regjeringsskiftelser ved neste stortingsvalg? Vi vet at det kommer til å bli et viktig spørsmål i valgkampen enten vi vil eller ikke. Vi må ikke sett oss ned på sidelinja før kampen starter. Det gjør vi hvis vi ikke sier at vi vil fjerne H/V/KrF-regjeringa. RV må forsøke å få regjeringsskiftelsen til å handle om innholdet i politikken.

Arbeiderpartiet

Også Arbeiderpartiet har en del stygge sider i sin historie bok når det gjelder tilrettelegging for markedsliberalismens inntog i Norge. AP-ledelsen er langt fra en venstre-kraft i dag til tross for en noe mer radikal retorikk det siste året. En sosialdemokratisk regjering som presses fra grasrota til å senke tempoet i demonteringa av velferdsstaten er å foretrekke framfor en H/FRP-regjering som ønsker å styre etter markedsliberalistisk tankegang.

Foto: Ann-Mari Volden

Toppledelsen i Arbeiderpartiet har lenge vært på kollisjonskurs med folk på gras-rotta i partiet. Dette har blitt forsterket gjennom pensjonsreformen. Vi må skille mellom ledelsen og folk «på golv» i partiet, og vurdere mulighetene for å presse fram en kamp innad i AP og den AP-dominerte delen av fagbevegelsen. Her ligger det kimer til opprør, og RV og RVer i fagbevegelsen bør kjenne sin besøkelsestid. Vi må være med og stille radikale krav foran valgkampen slik det ble gjort i noen kommuner i 2003.

Markedsliberalisme på frammarsj

AKP-ledelsen hevder videre i sin kronikk i KK at «Sannheten er at motoffensiven i Norge er tjent med svake og vaklende regjeringer og å kunne utnytte motsetningene mellom partiene og partigruppene». Prinsipielt sett er dette etter min mening en vågal påstand. Svake regjeringer over lengre tid kan like gjerne føre til rop om at den store leder må komme og ordne opp, som krav om en rød omveltning i samfunnet.

En annen ting jeg spør meg om er: opplever folk i dag at vi har en svak og vaklende regjering? Den oppleves tvert i mot som alt for handlekraftig når det gjelder markedsliberalistiske reformer (omveltninger) som overlater stadig mer av ansvar og risiko for livsløpets underfundigheter til det enkelte individ, med pensjonsreformen som det grelleste eksempelet.

Hvilke krav skal RV stille?

RV må sammen med folk allerede nå stille krav om at en venstre/sentrumregjering må stoppe raseringa av velferdsstaten og snu politiske styringa vekk fra markedsliberalisme. Se punkter som er skissert i boksen på side 22. Dersom en sentrum/venstre regjering med flertall i Stortinget ikke makter å stake ut en annen politisk kurs, vil det åpne regjeringsdørene på vidt gap for FrP, men også forhåpentlig føre til en ytterligere radikaliserings i fagbevegelsen.

Kvinnepolitiske krav til regjeringsalternativet

RV må kreve en offensiv offentlig velferdspolitikk, familiepolitikk og likestillingspolitikk. Dette betyr mer penger til kommunene. I Sverige har det gått diskusjoner om å danne et eget kvinneparti for å kunne sette en annen dagsorden i rikspolitikken. RV bør utvikle politiske krav og utfordre SV, AP og SP til å sette viktige feministiske krav på dagsorden og ta ansvar for dette i Norge.

En venstre/sentrumregjering må vise at det er mulig å få til full barnehagedekning med makspris inkludert graderte satser i et av verdens rikeste land. En regjering med SV og AP bør legge fram en plan for å utvikle

kontantstøtten. I dag blir småbarnsforeldre overlatt til et (svart) ukontrollert marked av dagmammaer. Småbarnsforeldre vil ha barnehageplasser for sine barn rett etter permisjonstida med sikker faglig pedagogisk og sosial læring.

RV vil utfordre en venstre/sentrumregjering til å iverksette handlingsplanen mot vold mot kvinner og overføre ansvaret for finansiering av krisesentrene og Alternativ til vold til staten. En venstre/sentrumregjering bør kjenne sitt ansvar for å vise at kjøp og salg av mennesker er uakseptabelt i et sivilisert samfunn, og kjøre fram forslag til lov om kriminalisering av kjøp av seksuelle tjenester.

Hva med RV i 2005?

Vi må forholde oss til virkeligheten og være ærlige. Slik det ser ut i dag er det lite realistisk at RV vil komme inn på Stortinget neste år. Men mye kan skje fram mot september 2005. Vårt fokus bør uansett være mer langsiktig. Vi skal stille lister i alle fylker, delta i skolevalgene, verve medlemmer og synliggjøre politikken vår i valgkampen. Men for oss er 2005 et viktig skritt på veien fram mot lokalvalget i 2007 – som vi bør satse mye mer ressurser på. Det kan bli RVs gjennombrudd som kommuneparti.

Hovedsatsingsfylkene i stortingsvalget er Oslo og Hordaland. Vi var inne med stortingsplass fra begge på meningsmålinger senest i mars, så det finnes et lite håp. Men vi må huske at det er STOR forskjell for et så lite parti som RV når det gjelder målinger og valgresultat. Vi ligger alltid innenfor grensa for statistiske feilmarginer. Vi lot oss besnøres litt av meningsmålinger senest ved lokalvalget i fjor. Det så svært positivt ut på mange målinger helt oppunder valget, men vi vet jo hvordan det gikk på valgdagen – og det er den som teller.

Kommer vi inn på Stortinget er det en stor bonus for oss og det avhenger av at vi løser (minst) to store utfordringer. Det ene er å synliggjøre og få større oppslutning om politikken vår. Det andre er å motvirke at folk stemmer SV av strategiske grunner fordi de ikke tror at RV kommer inn uansett og at en stemme til RV derfor vil være bortkastet.

RV bør fokusere på å få høyere oppslutning om vår politikk både i og utenfor de parlamentariske organene ved å synliggjøre hva RV står for. RVs rolle må være som pådriver for omlegginger, reformer og rekommunisering som er mulig innenfor systemets rammer – samtidig som vi stiller grensesprengende krav og mobiliserer på dem. Vi er det eneste partiet som ønsker sosialistisk folkestyre – som mener at en annen og bedre verden er mulig.

fakta

POLITISKE KRAV:

Ei ny regjering må legge om politikken bort fra markedsliberalisme og privatisering. RV vil fremme krav som:

- Ingen folkeavstemning om EU-medlemskap i perioden.
- Progressiv skattemodell – ikke enda mer til de rikeste.
- Stopp pensjonsreformen – ingen vedtak før neste stortingsperiode.
- Bekjemp arbeidsløsheten.
- Send Arbeidslivstovutvalgets innstilling til papirinnsamling.
- Ja til velferd i kommunene. (tallfeste økte overføringer til kommunene)
- Nedlegge helseforetakene – sjukehusene tilbake til folkevalgt styring.
- Full barnehagedekning – bort med kontantstøtteordningen – større andel av fødselspermisjonen øremerkes far/2. omsorgsperson.
- En ny arbeidstidsreform – 6-timersdag/fleksitid/ferie.
- Ny omlegging av forsvarret – Norge skal ikke være leiesoldater for USA.
- Kriminalisering av horekunden – kjøp og salg av mennesker er uakseptabelt i et sivilisert samfunn.
- En human asyl- og innvandringspolitikk. Kjønnsbasert asyl.
- Ut av EØS, WTO (beskrive nødvendigheten)

Punktene er en foreløpig skisse fra Arbeidslivstovutvalget i RV. Kravene står ikke i prioritert rekkefølge.

fakta

LES OGSÅ:

kronikker i Klassekampens debattserie «Maktskifte 2005»

«Ikke et vendepunkt», Torstein Dahle 8. november 2003.

«På samme lag?», Jorun Gulbrandsen og Asgeir Bell 18. november 2003.

«Nei takk til SVs frieri», Ann-Mari Volden 1. desember 2003.

www.klassekampen.noNavn: Bjørn Aamodt (1944-) Bosted: Asker/Nesodden Yrke: Forfatter, sosialarbeider, metallarbeider og sjømann.

Islam = fascisme?

AV LARS AKERHAUG

I Opprør 3/03 har Paul Kleiser i Finn Olav Rolijordets oversettelse en gjennomgang der han konkluderer med at det finnes "ikke likhetstegn, men vesentlige likheter" mellom islamisme og fascisme. Jeg forholder meg til at fascisme er en bevegelse med rasistiske, sterkt autoritære og terroristiske trekk og massesuggesjon.

Kleiser fremfører en uvitenskaplig gjennomgang av spørsmålet, der vesentlige forhold rotes til og settes ut av sin sammenheng. Uten å skille mellom forskjellige bevegelser innenfor politisk Islam blir vår forståelse middelmådig.

Det fremmes riktige påstander i artikkelen. Det pekes blant annet på at politisk islam har en basis i småborgerskapet. Særlig gjelder dette urbane strøk. Videre er det riktig at politisk islam er en reaksjon på vestlige økonomiske strukturer og mot de reaksjonære arabiske regimene i land som Egypt, Algerie eller Jordan. Islamismen er et kulturelt uttrykk for antiimperialistiske holdninger i midtøsten. Alle folk på jorda har rett til å søke sin egen vei framover, med utgangspunkt i sin egen historie og sin egen kultur (Utvik, 1994, s. 50).

Kleiser begår flere alvorlige feilskjær. Et eksempel er følgende sitat:

"Fascismen ser fører – og stendersatnden som veien til nasjonens redning som skal

innlede "tusenårsrikets" nye storhetstid. Tilsvarende ser den moderne islamist en "gudsstat" under den geistlige elites kontroll som middel til å overvinne "uvisshetens" epoke – den samme uvisshet som også hersket innen Mohammeds inntog i Medina."

En slik sammenlikning er på et allmennt nivå ikke anvendbar når vi ser på islamistiske bevegelser. Tvert i mot har særlig den sunni-orienterte bevegelsen sjelden basert seg

på skriftlærde, eller "geistlige". Blant de som fulgte Qutb og det som ble det "muslimske brorskapet" i Egypt sto læresetningen "porten til it'jihad er åpnet" sentralt. Det var en direkte utfordring til ulamaene som hevdet at Koranen var ferdig tolket. Slik sett utgjorde de første islamistene ikke en bevegelse av skriftlærde, men av lekfolk. Heller ikke i shi'ittiske bevegelser er det utvetydig slik at de skriftlærde har makten. Det er også slik at både Qutb og moderne shiabevegelser vokser ut av en helt annen tradisjon, antikolonialismens teoretikere på slutten av 1800-tallet, mens Bin Laden finner sin viktigste inspirasjon blant den wahabittiske retningen som oppsto på slutten av 1700-tallet.

Ut fra det siste blir det også meningsløst når Kleiser beskriver de "viktigste teoretiskere i islamismen: Maududi, S. Qutb og Khomeini" som om de var representanter for en -isme. På samme måte blir Kleisers helt korrekte eksempel på hvordan USA via pakistansk etterretning finansierte Bin Laden ikke noe godt eksempel på at islamistiske bevegelser i sin allmennhet blir støttet av borgerskapet. Hvordan forholder dette seg til at islamistene blant annet i Egypt og Jordan har blitt forfulgt, drept og fengslet av stater støttet av USA?

Når så forskjelligeartede bevegelser som Taliban og det muslimske brorskapet røres sammen framstår Kleisers artikkel mer som et angrep på Islam som religion enn på islamisme. Er det alltid reaksjonært å bruke religiøse referansesammer? Kleiser sier selv: "Her (om islamismens oppslutning blant fat-

tige, min anmerkning) gjelder i særlig grad Marx sin læresetning om at religionen er "det undertrykte menneskets sukk". Mange islamistiske bevegelser kan sammenliknes med frigjøringssteologi i Latin-

Amerika, selv om de opererer i svært forskjellige farvann (Høigilt:2003, 60). Er også kristne politiske bevegelser i seg selv reaksjonært, eller finner vi her spor av en orientalistisk tilnærming til midtøsten?

Problemet med Kleisers artikkel er at den tar fakta og vrenger dem til det ugjenkjennelige. Det eneste som gjenstår av Kleisers argumentasjon for at islamisme og fascisme er en og samme sak er klassekarakteren. Hvis Kleiser ønsker å argumentere for at småborger-

skapet alltid vil være reaksjonært, er det en annen diskusjon, som har lite med karakteren til politisk islam å gjøre.

«Når så forskjelligeartede bevegelser som Taliban og det muslimske brorskapet røres sammen framstår Kleisers artikkel mer som et angrep på Islam som religion enn på islamisme.»

fakta

KILDER

Bjørn Olav Utvik, "Dei andre sitt opprør Islamismen – frigjering eller reaksjonær blindveg", AKP, 1994

Jacob Høigilt, "Islamisme i Palestina-konflikten", artikkel i "Ingen fred uten frihet", Palestinakomiteen, 2003

For fakta om islam og islamisme anbefales ovennevnte kilder, og også Kari Vogts "Islams hus" og "Brudde".

RØD VALGALLIANSE * RØDT VENSTREPARTI * RADIKALT VINGLEPARTI * RØDT VIRAKPARTI * REVOLUSJONÆR VALGFRONT * RADIKALT VEIVALG * RØDT (INDRE *) VISJONSFORBUND * RØLPETE VANDALER * REAKSJONÆRT VANEPARTI * RØDT VINNERLAG * REVOLUSJONÆRT VENSTREPARTI * RADIKALT VENSTREPARTI * REVOLUSJONÆRE VISESANGERE * RØD VALGALLIANSE -RØDT VENSTREPARTI * RADIKALT VINGLEPARTI * RØDT VIRAKPARTI * REVOLUSJONÆR VALGFRONT * RADIKALT VEIVALG * RØDT (INDRE-) VISJONSFORBUND * RØLPETE VANDALER * REAKSJONÆRT VANEPARTI * RØDT VINNERLAG * REVOLUSJONÆRT VENSTREPARTI * RADIKALT VENSTREPARTI * REVOLUSJONÆRE VISESANGERE * RETT VEST! * RIKTIG VALG * REVOLUSJONÆRT VIKARIERENDE PARTI * REFORMISTISK VALGFRONT * RAVNSVARTE VISJONÆRE * REVOLUSJONENS VENNER * RABULERENDE VAKUUM * RØDT VERDENSCLUPRENN * RABIATE VERSTINGER * RABIATE VAKLERE * RABAGASTERS VILLAFORENING * REALISTISKE VISJONÆRE * REINKARNERTE VALKYRIER * RELEVANT VEIVALG * REVOLUSJONENS VORSPIEL * RADIKALE VÅGHALSER * REVOLUSJONÆRT VARSKU * RADIKALE VENUSFEMINISTER * ROCKENDE ENSTRESOSIALISTER * RØDE VERSEKUNSTNERE * RADIKALE VESEN * REMJENDE VRIOMPEISER * RETTFERDIG VARME * RETTFERDIGE VITEBEGJÆRLIGE * REPUBLIKANSK VAGINALSTAT * ROMANTISKE VALENTINERE * ROCKETE VAMPER * RUSTNE VALKYRIER * REVOLUSJONÆRE VOLDSROMANTIKERE * REVOLUSJONÆRE VOLDSMOTSTANDERE * RØD VULKAN

